

Nr 45

Utlåtande i anledning av motion om åtgärder för bevarande av bokskog.

I en inom första kammaren väckt och till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion I: 240 av herr *Nils Hansson* hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär skyndsamt utredning av lämpliga åtgärder för bokens bevarande i önskvärd utsträckning i den svenska skogsfloran.

I motionen anföres, att boken ännu flerstädes i Skåne, Halland och Blekinge ger landskapet dess prägel men att den successivt decimerats och närmast får ses som en relik i våra skogar. På grund av bokskogsskötselns dåliga lönsamhet synes den dömd att försvinna. Har boken en gång utrotats torde den för alltid vara borta.

Från landskapsvårdens och friluftslivets synpunkt bör emellertid boken bevaras, där den har förutsättningar att trivas. Den uppammar en rikt blomstrande markflora och ger landskapet en sydlandsk yppighet. Dess försvinnande skulle innebära en utarmning av vårt lands fauna och flora.

Den övervägande delen av svensk bokskog befinner sig i enskild ägo. Dess ekonomiska värde är emellertid ringa, varför den i stor utsträckning avverkas och ersättes med mer lönsamma trädslag. Ingen kan dock veta hur konjunkturerna framdeles kan ställa sig. Läget är emellertid sådant, att ett omedelbart ingripande är påkallat så att den enskilde bokskogsägaren på något sätt kompenseras om han bevarar bok på sina marker.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från domänstyrelsen, skogsvårdsstyrelserna i Blekinge och Kristianstads län, statens naturvårdsnämnd, Svenska naturskyddsföreningen och Skånes skogsägareförening.

Domänstyrelsen säger sig instämma i motionens synpunkter på bokens betydelse för landskapsvård och friluftsliv. Inom domänverket gäller för de fyra södra distrikten direktiv att ädel lövskog skall behållas på de från produktionssynpunkt lämpliga markerna samt på sådana lokaler som är av särskild betydelse från landskapsvårds- och rekreationssynpunkt. Åtgärder för fortsatt eller ökad odling av bok på enskilda marker finner styrelsen emellertid så svåra att åstadkomma, att den icke anser sig böra tillstyrka motionen.

Skogsvårdsstyrelsen i Blekinge län finner utredning mycket angelägen.

Skogsvårdsstyrelsen i Kristianstads län anser, att bokens försvinnande skulle innebära en katastrof från landskapsvårdens synpunkt. På grund av

den ringa lönsamheten sker nu en omfattande avveckling av boken. Den framtida lönsamheten kan ej bedömas, men genom rationell skötsel bör omloppstiden kunna förkortas och kvaliteten förbättras. Efter massaindustriens tillkomst har avsättningen fått bättre förutsättningar. Styrelsen anser att boken självfallet även i framtiden bör beredas ett visst utrymme i vårt skogsbruk, ej enbart från natur- och landskapsvårdande synpunkt, utan även såsom ett beståndselement som har biologisk betydelse och är värdefullt som skydd mot stormar. Styrelsen tillstyrker motionen.

Naturvårdsnämnden framhåller, att av Sveriges skogsmark om cirka 230 000 km² blott ungefär 575 km² år 1955 var bevuxen med bokskog. Boken avverkas emellertid snabbt, och om utvecklingen får fortsätta kommer boken inom en snar framtid att ha undanträngts till ett fåtal begränsade områden. Detta bör i möjligaste mån motverkas, ty bokskogen utgör ett synnerligen värdefullt inslag i den sydsvenska landskapsbilden. Endast två mindre områden om tillsammans knappt 2 hektar har hittills fridlysts. Nämnden kommer för sin del att undersöka möjligheterna att i ökad utsträckning bereda skydd åt bokskogar i kronans ägo och att söka nå överenskommelser med enskilda markägare för att söka skydda representativa bokskogsområden. Oavsett detta talar goda skäl för en utredning.

Skånes skogsägareförening anför, att produktionskostnaderna är högre men priserna lägre för bokskog än för granskog, varför det är naturligt om skogsägarna avvecklar bokskogen utom i de fall, då den behövs som stormskydd. Läget är allvarligt, och skyndsamma åtgärder erfordras, om man med hänsyn till landskapsvärden, naturskyddet och friluftslivet vill rädda några betydande delar av de redan reducerade bokskogsområdena. Bokskogsområdet ligger inom landets tätast befolkade områden.

Föreningen tillstyrker motionen.

Utskottet

Olika omständigheter, framför allt den f. n. dåliga lönsamheten för bokskogsskötseln, har medfört att det redan nu ringa bokskogsbeståndet kraftigt minskar och om inte särskilda åtgärder vidtagas i vissa trakter hotar att helt försvinna. Enligt utskottets mening bör det vara ett intresse för det allmänna att söka förhindra en sådan utveckling. Detta ter sig i dagens läge särskilt naturligt mot bakgrunden av det alltmer ökade allmänna intresse naturvård och friluftsliv tilldrager sig. Utskottet inser att, som domänstyrelsen framhållit, frågan om lämpliga åtgärder för fortsatt eller ökad odling av bok på enskilda marker kan visa sig svårlöst. Detta bör dock icke utgöra hinder för att de i motionen berörda spörsmålen upptages till prövning.

Utskottet får således hemställa,

att riksdagen med bifall till motion I: 240 i skrivelse till Kungl. Maj:t begär en skyndsam utredning av frågan om

lämpliga åtgärder för bokens bevarande i önskvärd utsträckning i den svenska skogsfloran.

Stockholm den 3 november 1964

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller, Sörlin, Hellebladh, Eric Gustaf Peterson, Tage Johansson, Svanström, Wallmark, Hedlund och fru Hultell;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Jacobsson i Sala, Dickson, fru Jäderberg*, herrar Svensson i Kungälv*, Nilsson i Bäste-kille, Lundmark, Westberg, Börjesson i Glömminge, Nyström* och fru Forsling*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.